

Kärt Salumaa

Jurist
Advokaadibüroo KPMG Law

Neid, kes pole maagilisest tähekombinatsioonist GDPR ehk *General Data Protection Regulation*'ist, isikuandmete kaitse üldmäärusest midagi kuulnud, on üha vähem. Seda hakatakse kohaldama juba üsna peatselt, selle aasta 25. maist. Ühe suurema alavaldkonnana näeb GDPR ette **andmesubjekti ehk füüsilise isiku õigused**, mida tal on võimalik oma isikuandmete töötlemise (igasuguse isikuandmetega tehtava toiminguga) suhtes rakendada.

See tähendab, et kõik isikuandmete töötlemisega kokku puutuvad asutused, organisatsioonid ja ettevõtted peaksid olema alates 2018. aasta kevadest valmis ka selleks, et vastata andmesubjekti päringutele ja taotlustele andmesubjekti puudutava isikuandmete töötlemise osas nii, nagu näeb ette kehtiv regulatsioon.

Millised andmesubjekti õigused GDPR-iga kehtestatakse?

Esmalt tuleks andmesubjektile tagada vajalik teave selle kohta, kuidas tema isikuandmeid töödeldakse. Selleks on võimalik kasutada privaatsuspoliitikat ja -teatise, mis annavad andmesubjektile mh informatsiooni nii töödeldavate andmekategoriate, eesmärkide, andmete säilitamise vahemiku kui ka õiguste teostamise kohta.

Samuti on andmesubjektil õigus tutvuda enda kohta käivate andmetega ning saada kinnitus selle kohta, kas ja milliseid teda käsitlevaid isikuandmeid töödeldakse. Infoühiskonnas ja tehnoloogiaajastul pakub häid võimalusi sellise andmetiku kuvamiseks näiteks e-teenindus või iseteeninduskeskkond, mille kaudu on andmesubjektil on võimalik oma isikuandmete töötlemise kohta esitada täiendavaid päringuid ja taotlusi.

Lisaks näeb GDPR ette õiguse andmete parandamisele, mille kohaselt on vastutaval isikuandmete töötlejal kohustus parandada ebaõiged isikuandmed ning tagada seega kõrge andmekvaliteet ja andmete õigsus.

Lisaks tuleneb GDPR-ist õigus andmete kustutamisele (tuntud ka kui „õigus olla unustatud“). Siin on oluline tähele panna, et iga andmesubjekti esitatud kustutustaotluse tagajärg ei pea olema isikuandmete kustutamine, kuivõrd tegemist ei ole andmesubjekti jaoks absoluutse õigusega. Vastutav töötleja on kohustatud andmesubjekti kohta käivad andmed kustutama juhul, kui esineb üks GDPR-is toodud asjaoludest, mh näiteks, kui isikuandmeid ei ole enam vaja sellel eesmärgil, millega seoses need on kogutud või muul viisil töödeldud. Kui vajadus on andmesubjektilt kustutustaotluse saamisel endiselt olemas, pole vastutav töötleja kohustatud isikuandmeid kustutama.

Teatud juhtudel tekib andmesubjektil ka õigus isikuandmete piiramisele (säilitatud isikuandmete märgistamine eesmärgiga piirata nende edaspidist töötlemist). Seda näiteks juhul, kui andmesubjekt ise vaidlustab isikuandmete õigsuse. Sellisel juhul tuleks töötlemist piirata nii kauaks, et vastutav töötleja saaks isikuandmete õigsust kontrollida. Kui isikuandmete töötlemist on piiratud, võib selliseid isikuandmeid töödelda (välja arvatud säilitamine) ainult andmesubjekti nõusolekul või õigusnõuete koostamiseks, esitamiseks või kaitsmiseks, teise füüsilise või juriidilise isiku õiguste kaitsmiseks või seoses Euroopa Liidu või liikmesriigi olulise avaliku huviga.

Andmete ülekandmise õigus on täiesti uus õigus, mida pole enne 2018. aasta 25. maid kohaldatud ning mille toob täiesti uue õigusena õigusruumi just GDPR. Õigust on võimalik kohaldada, kui isikuandmete töötlemise aluseks on andmesubjekti nõusolek või temaga sõlmitud leping. Andmete ülekandmise õiguse sisu esimeseks pooleks on see, et andmesubjektil on õigus saada teda puudutavaid isikuandmeid (mida ta on vastutavale töötlejale esitanud) struktureeritud, üldkasutatavas vormingus ning masinloetaval kujul. Teise poole õigusest moodustab see, et lisaks andmete saamisele on andmesubjektil õigus saada need andmed edastatud teisele vastutavale töötlejale (nt konkureeriv ettevõtte), ilma et vastutav töötleja, kellele kõnealused isikuandmed on algselt esitatud, seda takistaks. Olulise nüansina tuleb tähele panna, et GDPR-i kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda, et vastutav töötleja edastaks isikuandmed otse teisele vastutavale töötlejale siis, kui see on ka tehniliselt teostatav.

Kui töötlete andmesubjekti isikuandmeid, tuleb teil arvestada ka andmesubjekti õiguse ja tema võimalusega esitada vastuväiteid oma isikuandmete töötlemise suhtes. Näiteks kui helistate andmesubjektile ja pakute tooteid või töötlete tema isikuandmeid muul viisil otseturunduse eesmärgil, on andmesubjektil õigus igal ajal esitada vastuväiteid teda puudutavate isikuandmete töötlemise suhtes sellisel turunduslikul eesmärgil, sealhulgas ka profiilianalüüsi teostamise suhtes. Andmesubjekti profiilianalüüsi teostamise suhtes on eriti oluline tähele panna, et andmesubjektil on õigus, et tema kohta ei võetaks vastu otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel (sh profiilianalüüsil), mis toob kaasa teda puudutavaid õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju. See on üldreegel, millest tuleb lähtuda, ent tuleb mõelda, et GDPR näeb siin ette ka erandi võimalusi. ●